

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Územní řízení průmyslových změn – úloha sociálních partnerů a příspěvek rámcového programu pro konkurenceschopnost a inovaci

(2006/C 318/02)

Dne 19. ledna 2006 se Evropský hospodářský a sociální výbor v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní k *Územní řízení průmyslových změn – úloha sociálních partnerů a příspěvek rámcového programu pro konkurenceschopnost a inovaci*

Poradní komise pro průmyslové změny, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 31. srpna 2006. Zpravodajem byl pan PEZZINI a spoluzpravodajem pan GIBELLIERI.

Na 429. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 13. a 14. září 2006 (jednání ze dne 13. září), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 181 hlasem pro; 2 hlasy byly proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropská rada se v březnu 2006 soustředila na oživení Lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost a na integrovaný přístup řízení vzhledem k novým výzvám globalizace.

1.2 EU musí usilovat o zajištění inovačního vývoje schopného konkurence a udržitelného pro své občany, aby vytvářením a vývojem nových podniků, nových profesních profilů a vyšší a lepší zaměstnanosti při udržení evropského sociálního modelu zaměřeného na znalostní ekonomiku dosáhla silnější hospodářské a sociální soudržnosti na svém území.

1.2.1 Výbor je pevně přesvědčen, že bez „nového cyklu řízení založeného na partnerství a odpovědnosti“⁽¹⁾ by celé úsilí na oživení Evropy v oblasti konkurenceschopnosti a zaměstnanosti bylo marné, a že je třeba přijmout nové modely řízení a začít je velmi rychle a všeobecně provádět.

1.2.2 Sedmý rámcový program pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace a nový program pro konkurenceschopnost a inovaci podle Výboru stále ještě obsahují přílišnou orientaci odshora dolů a neumožňují ještě postihnout vhodné integrace a nutnost odpovědné účasti veřejných a soukromých aktérů místního a regionálního rozvoje a tak optimalizovat zásadní úlohu sociálních partnerů pro udržitelný a trvalý růst.

1.3 Evropská unie by také prostřednictvím dvou výše uvedených nástrojů měla podnítit tento nový typ partnerství

⁽¹⁾ Viz závěry předsednictví Evropské rady v Bruselu, 23.–24. března 2006, odst. 4.

s hospodářskými orgány a aktéry na místní úrovni, a to především se sociálními partnery, a podpořit tak novou generaci „územních paktů na rozvoj v období globalizace“⁽²⁾.

1.4 EHSV je přesvědčen, že neexistují způsoby řízení, které mohou být platné pro všechny. Je na každé regionální/místní úrovni, aby si našla formy, které nejlépe odpovídají požadavkům územního řízení a jsou kompatibilní s národním, evropským a mezinárodním referenčním rámcem.

1.5 Výbor se domnívá, že pro tyto formy je však možné stanovit některá společná kritéria:

- přítomnost strukturovaného občanského a sociálního dialogu,
- pravidelné veřejné hodnocení kvality a dopadu provedené činnosti,
- školení subjektů a integrátorů rozvoje,
- strukturovaná návaznost mezi vědeckou obcí, průmyslem a vládou,
- kvalitní školské a vzdělávací systémy,
- začlenění vědecko-technologických center excellence do sítí,
- vytváření/posilování pokročilých seskupení (distrikty, parky hi-tech, výrobní a finanční konglomeráty atp.),

⁽²⁾ Viz *Pacte industrial de la regio metropolitana de Barcelona* (<http://www.pacteind.org/eng/activities/>), ve kterém je uvedeno, že „konkurenceschopnost území spočívá v kvalitě podniků a jejich zaměstnanců, ...“.

— vybavené, trvale udržitelné, atraktivní území propojené informačními sítěmi,

— účinné a uznávané schvalovací a rozhodovací systémy, které by byly založené na zapojení občanů.

1.5.1 Je konečně nutné, aby nedílnou součástí integrované politiky územního rozvoje tvořil strukturovaný sociální dialog se sociálními partnery a zástupci organizované občanské společnosti, uskutečněný také prostřednictvím zhodnocení existujících územních hospodářských a sociálních rad a vytvoření účinných forem hospodářského a sociálního partnerství⁽³⁾.

1.5.2 Za tímto účelem je třeba sledovat směr udaný EHSV a zapojit evropské hospodářské a sociální rady (nebo podobné orgány) jednotlivých zemí do strukturovaného dialogu s EHSV.

1.6 Míra úspěchu nového řízení bude stále více záviset na schopnostech nalézt nejúčinnější a občanům co nejbližší úroveň pro řešení problémů a nalezení jejich řešení v souladu se zásadou subsidiarity, přičemž je třeba zachovat rámec koherence a společné vize s ostatními úrovněmi řízení⁽⁴⁾.

1.7 Výbor je přesvědčen, že metoda spočívající ve zkoumání možných cest, činností a zásahů ve střednědobém až dlouhodobém horizontu, která je používána při provádění participativního prognózování, může být platným přínosem zdola nahoru ke kulturnímu růstu společnosti a přispět k obohacení možností osob, které přijímají politická a administrativní rozhodnutí, ale také, a to především, v rámci území vytvořit a posílit interakce mezi technologickými, hospodářskými, sociálními, politickými a kulturními sektory, které jsou zásadní pro řízení udržitelného a konkurenceschopného rozvoje.

1.8 To vyžaduje především zapojení sociálních partnerů a zástupců organizované občanské společnosti, aby byly jasně stanoveny silné a slabé stránky a mohla se stanovit nová postavení na domácím i mezinárodním trhu.

1.9 Globalizace na jedné straně vyvolává konkurenční tlak na modernizaci, inovaci a posun hodnotového řetězce na vyšší úroveň a umožňuje produkovat a distribuovat zboží a služby účinnějším a ekonomičtější způsobem, na druhé straně však vyvolává riziko, že bez včasného zásahu dojde k dalšímu dělení a tříštění hospodářských a sociálních struktur, zejména na územní úrovni.

1.9.1 Výbor se domnívá, že z tohoto důvodu je nutné co nejdříve definovat nové pravomoci, které umožní seznámit

⁽³⁾ Viz obecné zásady politiky soudržnosti (stanovené Evropskou komisí): Aktivní horizontální partnerství (sociální partneři, občanská společnost, administrátoři), Účinné vertikální partnerství (Evropská komise, národní vlády, regionální a místní správní orgány), nařízení č. ES/1260/1999 a KOM(2002) 598 ze dne 7.11.2002.

⁽⁴⁾ Viz demokracie blízká občanům.

občany se změnami. Měla by být pořádána společná školení pro manažery distriktů, řídicí pracovníky podniků, finančních a úvěrových institucí, která by byla uskutečňována společně s politiky, řídicími pracovníky ve veřejném sektoru a vedoucími pracovníky orgánů místní a regionální správy.

1.10 Výbor je toho názoru, že pouze prostřednictvím integrovaného a participativního územního přístupu lze umožnit, aby znalosti získané díky investicím do výzkumu a vývoje, inovací a vzdělávání mohly vytvářet inovační kapacity a konkurenční výhody pro evropskou průmyslovou základnu tak, aby Evropa na své území přitahovala lidský i finanční kapitál.

1.10.1 V této souvislosti má prvořadý význam výzkum nových způsobů jak přitáhnout na území lidský kapitál, a to i díky lepší rovnováze mezi soukromým a profesním životem a zavedení pobídek, především pro povolání vyžadující duševní činnost a vysoce kvalifikovaných pracovníků, jako jsou manažeři, výzkumní pracovníci a odborní pracovníci v průmyslu, které jim v průběhu pracovního života zajistí dostatečně přitažlivé výhody.

1.11 Výbor se domnívá, že na nový CIP 2007-2013 nelze pohlížet odděleně od ostatních územních politik a akčních programů Společenství, neboť chce tyto problémy řešit pomocí tří opatření: v programu pro podnikání a inovaci, programu na podporu politik komunikačních a informačních technologií a v programu inteligentní energie.

1.12 Z tohoto hlediska Výbor podporuje nutnost silné koordinace CIP s opatřeními regionální politiky, politiky soudržnosti, politiky přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce a se sedmým rámcovým programem pro výzkum, technologický rozvoj a demonstrace, který věnuje samostatnou část vlastního programu „Kapacity“ rozvoji výzkumu v MSP, regionům znalostí a podpoře inovací a inovačních služeb pro podniky a také nezbytných vztahů mezi systémy odborného školení a podnikateli.

1.13 Podle Výboru je zásadní, aby tyto iniciativy byly, kromě vysokého stupně koordinace nutné k zajištění synergie a zamezení duplicity a rozporů, přednostně přeformulovány a odpovídajícím způsobem začleněny do rámce priorit území v oblasti partnerství pro společný místní rozvoj.

1.14 Výbor opět připomíná to, co již bylo uvedeno v některých nedávných stanoviscích k moderní průmyslové politice: „Chybí zde však jasné propojení mezi snahami na úrovni EU a nezbytným zapojením vlád, průmyslu a zainteresovaných stran na národní a regionální úrovni.“

2. Výklad pojmů

Ve stanovisku se odkazuje na určité pojmy, jejichž význam je uveden níže.

2.1 **Řízení (governance):** antropologická literatura rozlišuje tři způsoby řízení (governance) ⁽⁷⁾. **Zdola**, které na místní úrovni předpokládá koordinaci všech aktérů a je charakterizováno důrazným zaměřením na všechny technologické činnosti. **Síťové**, založené na vysokém stupni koordinace sítě všech aktérů, především podniků, výzkumných a finančních institucí. **Dirigismus**, který je založen na vysokém stupni koordinace a na centrálním řízení mnoha z obzvláště důležitých oblastí, jakými jsou financování a pravomoci v oblasti výzkumu.

2.2 Sociálně odpovědné území ⁽⁶⁾

Území lze definovat jako sociálně odpovědné, pokud směřuje svůj rozvoj k udržitelnosti a zahrnuje do něj tedy hospodářský, sociální a environmentální rozměr. Území se může prohlásit za sociálně odpovědné pokud se mu podaří:

- brát v hospodářských rozhodnutích ohled na sociální a environmentální aspekty,
- začlenit do rozhodovacích procesů hodnotový model a participativní metodiku,
- podpořit osvědčené postupy a stálou výměnu názorů mezi zainteresovanými stranami s cílem zvýšit objem inovací a konkurenceschopnost.

Pro plánování sociálně odpovědného území je nutné:

- stanovit charakter komunity, která ho obývá,
- určit její hlavní hodnoty.

2.3 Sociální kapitál území

Sociální kapitál se může projevovat v různých formách: kultura spolupráce nebo konkurence, asociativní konsensus nebo polarizované zájmové skupiny, způsoby učení. Kulturní tradice a druh organizace mohou mít značný vliv na překážky, které mohou

⁽⁷⁾ P. Cooke a kol. (1998). Regional Innovation System-The role of governance in a globalised world.

⁽⁶⁾ Toto pojetí se zakládá na novém programu Jessica, který předložilo GR REGIO a který je financovaný ELB a určený především na obnovu metropolitních oblastí s nejvyšším úpadkem.

vstoupit do cesty realizace sociálně odpovědného území. Z hlubší analýzy sociálních zdrojů dostupných na určitém území (sociální kapitál) vyplývá nutnost rozlišovat mezi institucionálním kapitálem, kulturním kapitálem, symbolickým kapitálem, psychosociálním kapitálem, a kognitivním kapitálem.

- **institucionální kapitál:** jedná se o schopnost formálních institucí na určitém území zaměřit se na řešení problémů, o jejich schopnost jednat, o rychlost rozhodovacího procesu, o stupeň informovanosti organizací a jejich flexibilitu a o typ vztahů mezi různými organizacemi,
- **kulturní kapitál** představuje dědictví tradic na daném území, jeho hodnoty a přesvědčení, bohatství jeho jazyka a jeho sociální vztahy a způsoby chování ⁽⁷⁾,
- **symbolický kapitál** představuje schopnost území mobilizovat energii nutnou na zajištění své evoluce a také jeho schopnost fungovat jako referenční obraz pro podniky, které na něm provozují svoji činnost,
- **psychosociální kapitál:** tento druh kapitálu se zakládá především na konceptu důvěry, na přesvědčení, že existuje komunita, která má potenciál k rozvoji, a konečně na vědomí, že existuje možnost vytvoření spolupráce se skupinami a sdruženími,
- **kognitivní kapitál:** představuje společný know-how a nelze ho zaměňovat s lidským kapitálem jednotlivců. Kognitivní kapitál je uložen v organizacích, které tvoří znalostní infrastrukturu, tj. univerzity a výzkumná centra, a také v kulturních a profesních organizacích, v podnicích a v zastupitelských orgánech, které rozvíjejí sociální dialog ⁽⁸⁾.

2.4 Foresight ⁽⁹⁾: budoucnost jako sociální konstrukce

Budoucnost je třeba vytvářet. Vytvářejí ji lidé prostřednictvím své spontánní činnosti a jejích občas neočekávaných důsledků. Budoucnost nelze tudíž pouze předpovídat, ale je třeba ji společensky vytvářet. Systematická reflexe o pravděpodobných nebo možných událostech může k tomuto vytváření přispět. Systematické studium budoucnosti jako oblast výzkumu je nástrojem snah o vytvoření budoucnosti, která by více odpovídala našim přáním. Cílem provádění foresight není tedy předpovídat budoucnost, ale podat obraz budoucnosti odlišné od současnosti, kterou umožní faktory jako je změna technologií, životního stylu a způsobů práce, právních předpisů, geopolitiky atp.

⁽⁷⁾ Z antropologického hlediska představují kulturu „způsoby chování získané a přenášené pomocí symbolů, znaků, činů, plodů duševní činnosti“ (Alberoni. Consumiesocietà).

⁽⁸⁾ F. Albuquerque a kol. *Learning to innovate*. seminář OECD, 30.9.-1.10.1999, Malaga, Španělsko.

⁽⁹⁾ Definice pojmu foresight (prognózování): systematický a participativní proces, který zahrnuje shromažďování informací a vytváření střednědobých a dlouhodobých vizí budoucnosti a jehož cílem je usměrňovat rozhodnutí a mobilizovat prostředky na společnou činnost.

2.4.1 S cílem podpořit hlavní směry stanovené Evropskou radou v Lisabonu vytvořila Komise podmínky pro zřízení Evropského výzkumného prostoru⁽¹⁰⁾, jehož financování spadá do šestého rámcového programu. Zvláštní pozornost byla věnována územnímu prognózování⁽¹¹⁾ (*foresight*). Následně v roce 2001 Komise zřídila oddělení pro vědecké a technologické prognózování a vztahy s IPTS⁽¹²⁾ s cílem šířit *foresight* jako model pro inovace.

2.5 Demokracie blízka občanům

2.5.1 Důležitým trendem posledních let se kromě potvrzení **zásady subsidiarity** stala rovněž otázka **blízkosti občanům**, tj. kulturní postoj, jehož prostřednictvím občan vyjadřuje své přání stát se protagonistou při rozhodnutích týkajících se sociální sféry. Díky novým technologiím se znalosti šíří takovou rychlostí a v takovém rozsahu, v jakém by to dříve bylo nemyslitelné.

3 Odůvodnění

3.1 Na počátku třetího tisíciletí stojí EU tvář v tvář závažným strukturálním změnám, které v průběhu několika let zásadním způsobem změnily celosvětové prostředí, ve kterém má fungovat a soutěžit evropská ekonomika. Mezi tyto změny patří především následující skutečnosti:

- Pracovní síla na volném trhu se vstupem více než dvou miliard osob do ekonomické oblasti trhu, kterou řídí WTO, zdvojnásobila.
- Hospodářský obrat, zapříčiněný globalizací, změnil zakořeněné hospodářské modely a porušil tak rovnováhu mezi poptávkou a nabídkou.
- Objevili se noví, mezi sebou sdružení konkurenti, kteří se přidali k tradičním účastníkům trhu.
- Podnik je stále více chápán jako subjekt začleněný do systému, který zajišťuje integrované sítě znalostí.
- Úspěch podniku je stále častěji důsledkem nového veřejného řízení území, jež by mělo být prováděno se sdílenou strategickou vizí.

⁽¹⁰⁾ KOM(2002) 565 v konečném znění, 16.10.2002.

⁽¹¹⁾ <http://www.cordis.lu/rtd2002/foresight/main.htm>.
<http://www.cordis.lu/rtd2002/foresight/seminar.htm>.
<http://www.regional-foresight.de/>.

<http://prospectiva2002.jrc.es/>.

⁽¹²⁾ Institute for Prospective Technological studies (Ústav pro studium technologií budoucnosti). Je to jeden ze sedmi ústavů, které spadají pod JRC (Joint Research Centre, Společné výzkumné středisko).

- Nové formy řízení, jak veřejné, tak soukromé, které se vyskytují na různých územích, vedle sebe existují uvnitř celosvětového rámce, který vykazuje silné demografické a hospodářské rozdíly.
- Na nový liberalizovaný globální trh násilně vnikly nové agresivní strategie hospodářského a obchodního pronikání, které jsou v zásadě zaměřené na označení slabých míst na zahraničních trzích a tak na získání konkurenčních výhod.

3.2 Zpráva pana Aho⁽¹³⁾ znovu zdůraznila potřebu nových modelů řízení za účelem dosažení konkurenceschopné Evropy, která si bude vědomá výzev, které do systému přinášejí strukturální změny.

3.2.1 Přijetí nového modelu řízení představuje:

- výraznou změnu pro skutečnou realizaci jednotného evropského trhu, pro podporu inovací, a uvedení nových výrobků a služeb na trh, oproti fragmentaci, která představuje hlavní překážku pro investice, podniky a zaměstnanost,
- revizi systémů mobility lidských zdrojů v EU, která stanoví způsoby vzájemné výměny a mobility mezi vědou, průmyslem a vládou a mezi různými zeměmi a nové nástroje pro dialog, za účelem zhodnocení evropského sociálního modelu založeného na znalostech a podpory vytvoření nové generace znalostních distriktů, technologických a průmyslových parků, pólů excelence, technologických platforem a seskupení,
- novou společnou strategickou vizi s využitím nástrojů participativního prognózování, aby bylo možné čelit vnitřním společenským výzvám a vnějším ekonomickým výzvám a aby bylo možné odstranit rozdíly mezi politickými návrhy a skutečnými potřebami zapojit všechny regiony, které chtějí vstoupit do hospodářství založeného na znalostech,
- územní rozvoj počtu „integračních činitelů rozvoje“⁽¹⁴⁾ vysoké profesionality,
- podporu zřízení Evropského technologického institutu⁽¹⁵⁾ s cílem zabránit odlivu mozků a přitáhnout je z ostatních částí světa a rozvinout a dát tak podnět k výzkumu a inovacím na území Unie,

⁽¹³⁾ „Vytvoření Evropy inovací“, zpráva skupiny nezávislých evropských odborníků v oblasti výzkumu a vývoje, předseda pan Esko Aho, leden 2006.

⁽¹⁴⁾ sociálně a technologicky připravené osoby, které by za pomoci technologických pólů uměly pomoci mikro a malým podnikům vinovačnických procesech.

⁽¹⁵⁾ Viz závěry ze zasedání Evropské rady ve dnech 15. a 16. června 2006.

— silnou evropskou činnost na podporu profesní rekvalifikace a tvorby platných multidisciplinárních profilů.

3.3 Výzkum a vývoj, design, výrobní systémy, logistické systémy ⁽¹⁶⁾, marketing a služby zákazníkům se stávají stále integrovanějšími systémy, které pracují sladě jako jediný celek spojující zákazníky s tvůrci nových výrobků.

3.4 Nová firemní architektura je stále méně svázána s hmotným majetkem, naopak stále více se spojuje s nehmotnými aktivy. Vyžaduje „vybavené území“ disponující strukturami územního řízení schopnými podporovat výrobní a distribuční kapacitu zboží a služeb a co nejlépe zaručit poprodejní služby.

3.5 Rozvoj jasné územní identity, která se projevuje v sociálním kapitálu, se ukazuje být zásadním jak z hlediska odvrácení rizika přemísťování podniků, tak z toho důvodu, že od nových společností jsou vyžadována specifika a vysoké kvalitativní standardy služeb na daném území. Těchto standardů lze dosáhnout pouze s uvědomělým a připraveným personálem.

3.6 Vědomí regionální nebo místní identity mezi občany, tvůrci politik a sociálními partnery umožňuje integrovaný udržitelný přístup z hlediska životního prostředí a hlediska sociálního, který představuje další faktor pro získávání nových investic.

3.7 Zhodnocení územní identity se zakládá na spojení sounáležitosti, akceptování a empatie k soustavě společných hodnot v rámci sdílené vize budoucnosti. Podpora územní identity se opírá o:

— participativní a transparentní modely řízení prováděné díky: rozdělení pravomocí mezi různými subjekty a různými veřejnými a soukromými středisky s rozhodovací pravomocí; budování kapacit s cílem zajistit optimalizaci organizačních, řídicích a operačních struktur; a udržitelné využívání územních zdrojů včetně dopravy, zdravotnických služeb, hmotných zdrojů, infrastruktury a služeb IKT,

— budování „přívětivého“ obrazu území,

— SWOT analýzu ⁽¹⁷⁾,

⁽¹⁶⁾ Viz –Evropská politikav oblasti logistiky.

⁽¹⁷⁾ SWOT – *Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats*, tj. silné stránky, slabé stránky, příležitosti a ohrožení.

— použití participativního prognózování na získání povědomí o společné vizi a cestě,

— networking a výměnu osvědčených postupů mezi územními celky,

— použití benchmarkingu k zajištění komparativních územních výhod.

4. Integrovaný územní přístup ITA (Integrated Territorial Approach) a prognostické systémy pro územní inovace a výzkum

4.1 ITA a místní lidské zdroje

4.1.1 Bohatství lidských zdrojů na určitém území lze zhodnotit pomocí prioritních opatření v následujících oblastech:

— společná a sdílená strategická vize (*foresight*) střednědobých a dlouhodobých prognóz technologického a inovačního rozvoje území,

— strukturovaný sociální dialog na územní úrovni. Za tímto účelem je nutné, aby byly plně respektovány stávající právní nástroje týkající se informování a projednávání ⁽¹⁸⁾.

— vzdělávání s využitím kvalitních systémů zaměřených na stálé kvalifikování lidských zdrojů pro profesní profily nezbytné pro v celosvětové konkurenci nové perspektivy regionálního rozvoje,

— použití čtených sociálních nástrojů pro lidské zdroje zasažené buď nenadálými změnami na trhu, v jejichž důsledku jsou připraveny o možnosti rozvoje, a nebo územním úpadkem v krizových oblastech,

— politika zaměřená na sociální začlenění a respektování etnických menšin,

— inteligentní a odpovědné řízení flexibility pro rozsáhlejší možnosti profesní realizace („flexicurity“ ⁽¹⁹⁾),

— plné zapojení občanů.

4.2 ITA a rozvoj nové a silnější podnikavosti

4.2.1 Integrovaný územní přístup může podpořit vytváření a rozvoj podniků, především MSP, a to pomocí vytvoření příznivého prostředí, což se týká:

— zjednodušení administrativních zátěží a odstranění byrokratických překážek pro vytvoření a rozvoj podniků (včetně jejich velikosti),

⁽¹⁸⁾ Viz dokument Evropské konfederace odborových svazů (EKOS) „Restrukturalizace – úloha EU v předvídání a sledování restrukturalizace za účelem rozvoje zaměstnanosti“ (výkonný výbor EKOSu, Brusel, 14. a 15. června 2005.

⁽¹⁹⁾ Flexicurity: případ Dánska, ECO/167, zpravodajka: paní Vium.

- vzdělávacích systémů, systémů odborné přípravy, přípravy na povolání a vzdělávání v průběhu celého aktivního života, které jsou řízeny sociálními partnery prostřednictvím bilaterálních orgánů na základě plánování do budoucnosti,
 - integrovaných sítí univerzit, podniků a výzkumných center, které budou mít jednotné pracovní plány, metodiku činnosti a struktury určené k přenosu technologií,
 - vytváření a obnovy nových průmyslových a technologických znalostních distriktů a integrovaných průmyslových platforem, ve kterých se subjekty technologického řetězce rozrůstají, aby pojaly nová místa kognitivního zpracování a aplikovaného výzkumu, překonávají pojem územní příslušnosti a vytvářejí produkční a distribuční systémy, které směřují k hodnotám a společným strategiím „learning communities“,
 - vytváření sítí průmyslových a technologických parků (a to i prostřednictvím regionálních rozvojových agentur), jejichž cílem je rozvoj vybavených územních celků disponujících asistenčními službami pro rozvoj nových podniků,
 - zlepšení přístupu k finančním zdrojům a úvěrům, a to i prostřednictvím zavedení mechanismů pro malé a mikro podniky, jako jsou např. mechanismy tvořící součást JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises), a to na celém území EU,
 - rozvoje a šíření mechanismů sociální odpovědnosti podniků,
 - podpory a posílení systémů spolupráce mezi sociálními partnery a místními hospodářskými a sociálními činiteli pomocí posílení jejich institucionálních kapacit a kapacit pro sociální dialog,
 - modernizace místního digitálního systému komunikace mezi všemi politickými, hospodářskými a sociálními činiteli na daném území a orgány a příslušnými veřejnými a soukromými institucemi. Je třeba se zaměřit především na nástroje jako jsou *e-government*, *e-business*, *e-commerce*, práce na dálku, a také širokopásmové komunikační sítě s vysokou výkonností, jako jsou sítě na přenos dat GEANT⁽²⁰⁾ a systémy GRID⁽²¹⁾,
- posílení hodnot, které zastává program Jessica zaměřený na periferní metropolitní oblasti,
 - hmotného, ekonomického a sociálního zajištění občanů, podniků a světa práce,
 - udržitelnosti integrovaného územního přístupu regionální a místní průmyslové politiky zlepšením ochrany životního prostředí při hospodářských a průmyslových změnách.

4.3 ITA, CIP a sedmý rámcový program a soulad s ostatními politikami Společenství

V roce 2005 dali čelní představitelé států a vlád další politický impuls obnovené Lisabonské strategii, když především zdůraznili způsob jakým mohou evropské hodnoty podnítit modernizaci hospodářství a společnosti v globalizovaném světě.

4.3.1 Evropská rada v březnu 2006 stanovila priority, které je třeba sledovat v kontextu obnoveného partnerství pro růst a zaměstnanost:

- více investic do znalostí a inovací,
- uvolnění potenciálu podniků, především MSP,
- zvýšení příležitostí na nové a trvalé zaměstnání pro prioritní kategorie, především mladé lidi⁽²²⁾, ženy, starší pracovníky, postizžené, legální přistěhovalce a menšiny.

4.4 Je to především rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci (CIP), který spojuje do provázané struktury mnoho činností zaměřených na řešení problematiky, která je zásadní pro konkurenceschopnost a inovaci hospodářské a sociální struktury EU, a orientuje vývoj na společensky prospěšnou inovační a výrobní činnost zohledňující životní prostředí a efektivní využívání zdrojů.

4.5 Záměrem zmíněného specifického programu „Kapacity“, který je součástí sedmého rámcového programu, je posílení výzkumných a inovačních kapacit, a to zejména:

- zohlednit požadavky MSP, které potřebují externalizovat výzkumné činnosti,

⁽²⁰⁾ GEANT: na tomto projektu spolupracovalo 26 národních výzkumných a vzdělávacích sítí ze 30 evropských zemí, Evropská komise a DANTE (*Delivery of Advanced Network Technology to Europe*). Jeho hlavním cílem bylo vytvořit síť GEANT – multigigabitovou celoevropskou datovou komunikační síť specificky vyhrazenou na výzkumné a vzdělávací účely.

⁽²¹⁾ GRID: systém pro integraci a koordinaci zdrojů a uživatelů, kteří se vyskytují v doménách s odlišnou kontrolou (např. osobní počítač vs. centrální počítač, různé administrativní jednotky v jedné společnosti nebo různých společnostech) a zabývá se otázkami bezpečnosti, politiky, plateb, členství atd., které se v této oblasti objevují.

⁽²²⁾ Viz např. „pakt promládež“ vyhlášený francouzskou vládou.

- podpořit nadnárodní síť regionů znalostí, aby se usnadnila tvorba průmyslových uskupení, metadistriktů a technologických a průmyslových parků, sdružujících vysoké školy, výzkumná střediska, podniky a regionální orgány,
- uvolnit výzkumný a inovační potenciál regionů konvergence a ultraperiferních regionů v součinnosti se zásahy strukturálních fondů a fondu soudržnosti.

4.5.1 Optimalizace účasti MSP v činnostech výzkumu a inovace se musí uskutečňovat také v ostatních specifických programech sedmého rámcového programu (tj. programy „Spolupráce“, „Myšlenky“, „Lidé“).

4.5.2 Další základní charakteristikou společnou všem programům je také povinnost podpořit zhodnocení výsledků výzkumu, což se rozhodujícím způsobem provádí na územní úrovni. Z tohoto hlediska považuje EHSV za nepostradatelnou vysokou úroveň koordinace, souladu a synergie s opatřeními regionální politiky, politiky soudržnosti a dalšími nástroji Společenství na podporu územní spolupráce a vzdělávání a školení.

4.5.3 Výše uvedené činnosti je třeba koordinovat s regionálními politikami přicházejícími v souvislosti s reformovanými evropskými strukturálními fondy.

4.6 Aby byly tyto iniciativy na daném území odpovídajícím způsobem přijaty, vyžadují kromě požadavku na vysokou úroveň koordinace nutnou k zajištění synergie a zamezení duplicity a rozporů především následující:

- vybavené a receptivní prostředí nasazení, umožňující vytvářet synergii a koordinaci s příslušnými regionálními a místními programy, schopné vyvíjet mezinárodní síť pro hledání partnerů za účelem splnění požadavků na nadnárodnost evropských projektů a využití výsledků výzkumu pro skutečný růst konkurenceschopnosti a zaměstnanosti zaměřeného přímo na probíhající průmyslové změny prostřednictvím stálých územních sítí interakce vysokých škol, průmyslu a výzkumných středisek,
- rozvinuté systémy vzdělávání a odborné přípravy, zaměřené na funkční plnění požadavků hospodářského a průmyslového rozvoje založeného na znalostech. Tyto systémy musí být založeny na programech odborné přípravy zaměřených na podporu nových technologicko-výrobních, distribučních a spotřebních vzorců, a na systémech celoživotního učení, schopných předjímat reakce na průmyslové a tržní změny,

- iniciativy budování kapacit v oblasti institucí, společností a sociálního dialogu, schopných účinného řízení plánování a optimalizace výzkumu a technologického transferu. Toto se musí uskutečnit v rámci společných vizí všech hospodářských a sociálních subjektů, které jsou přímo zainteresované na daném území, a sledovat cíl nových podnikatelských a učebních příležitostí, pokročilé kvalifikace a nových profesních profilů pro lidské zdroje,

- integrovaná politika územního rozvoje, která by dokázala zhodnotit potenciál pro místní rozvoj, posilovala přizpůsobivost a inovační předvídatost, a těžila by tak z výhod nových proudů zboží a služeb, lidských zdrojů a kapitálu vytvořeného globalizací,

- konsolidovaný sociální dialog na regionální a místní úrovni jako klíčový nástroj maximalizace přínosů anticipačních vizí průmyslových změn trhu a proudů vzdělávání a odborné přípravy v oblasti lidských zdrojů; dialog navíc schopný zajistit novou jistotu profesní perspektivy a novou pružnost organizace výroby, distribuce a služeb.

4.6.1 Sedmý rámcový program pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace a nový program pro konkurenceschopnost a inovaci, ke kterým se EHSV již vyjádřil, podle Výboru stále ještě obsahují přílišnou orientaci odshora dolů a stále neumožňují postihnout nutnost odpovědné účasti veřejných a soukromých aktérů místního a regionálního rozvoje, jak by bylo žádoucí. Vzhledem k tomu, že místní aktéři jsou spoluzodpovědní za evropské řízení, není jim tímto způsobem skutečně udělena patřičná úloha.

4.6.2 Evropská unie by také prostřednictvím dvou výše uvedených nástrojů měla podnítit tento nový typ partnerství s hospodářskými orgány a aktéry na místní úrovni, a to především se sociálními partnery, a podpořit tak novou generaci „územních paktů na rozvoj v období globalizace“⁽²³⁾. Do nich by měli být zapojeny všechny strany zainteresované do hospodářského rozvoje a rozvoje zaměstnanosti, aby bylo možné vhodně reagovat na výzvy trhů a hospodářské soutěže a překonat místní rozměr, který má stále tendenci být nebezpečně omezující ve vzájemně propojených světových podobách skutečnosti.

⁽²³⁾ Viz *Pacte industrial de la regio metropolitana de Barcelona* (<http://www.pacteind.org/eng/activities/>), ve kterém je uvedeno, že „konkurenceschopnost území spočívá v kvalitě podniků a jejich zaměstnanců, ...“.

4.7 ITA, participativní řízení, sociální partneři a občanská společnost

4.7.1 Odpovídající část činností směřujících k trvalé konkurenceschopnosti je v kompetenci místní a regionální úrovně. Pro ně se stávají prioritními systémy řízení a spolupráce mezi různými místními a regionálními uskupeními, různými orgány a institucemi, sociálními partnery, podniky a hospodářskými a sociálními aktéry občanské společnosti, kteří na sebe vzájemně působí na určitém území.

4.7.2 Ohledně pojetí řízení je třeba odkázat na to, co již Výbor v této záležitosti uvedl: „Také soukromé zainteresované subjekty by měly jednat a brát na sebe zodpovědnost prostřednictvím konkrétních příspěvků a akcí. Sociální a občanský dialog jsou důležitými nástroji“⁽²⁴⁾.

4.7.3 Co se týče posílení sociálního dialogu „Výbor sdílí názor ..., že sociální partneři mohou mít na základě znalostí svého oboru zvláštní alarmující funkci“.

4.7.4 Podle Výboru se jedná o schopnost vytvořit snadné, proaktivní a reaktivní systémy sociálního inženýrství a rozhodovací postupy založené na zapojení, které budou schopné udržovat vysokou kvalitativní úroveň politické, ekonomické a sociální demokracie bez toho, aby komplikovaly a zpomalovaly rozvoj činnosti a iniciativ.

4.7.5 Zásadním se stává rozvoj společné středně a dlouhodobé vize a stejně tak i stanovení a rozdělení odpovědností ohledně sdílených přechodných cílů a také využití pokroči-

lých nástrojů ověřených na regionální úrovni, jakými jsou např. nástroje pro *foresight*.

4.8 ITA a strategie řízení pro rozvoj sociálně odpovědného území

4.8.1 V našem kontextu otevřeném celosvětové hospodářské soutěži musí strategie řízení rozvoje sociálně odpovědného území zajistit trvalou dynamiku hospodářského rozvoje vysoké sociální kvality. Tato strategie musí fungovat především prostřednictvím:

- stálého zvyšování kvality inovací a kognitivních a inovačních kapacit územního produkčního systému s využitím systematických analýz a participativních předpovědí sociálního, hospodářského a technologického rozvoje,
- rozvoje globálních referenčních sítí pro veřejný a soukromý sektor, které zajistí stálou obousměrnou interakci se světovým trhem,
- vysoké úrovně ekologické a sociální udržitelnosti rozvoje jak na úrovni produkce, tak spotřeby,
- účinných a konsolidovaných řetězců vytváření, šíření a oběhu znalostí, informací a stálého odborného vzdělávání technologických pracovníků, uživatelů a konečných spotřebitelů,
- vypracování územních sociálních bilancí, které by na základě společných evropských standardů a metodik byly schopné měřit, monitorovat a hodnotit dynamiku potřebnou pro dosažení kvalitativních a kvantitativních cílů.

V Bruselu dne 13. září 2006

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁴⁾ Viz stanovisko – Směřování k evropské znalostní společnosti – příspěvek organizované občanské společnosti k Lisabonské strategii (průzkumné stanovisko), zpravodaj: pan Olsson, spoluzpravodajové: paní Belabed a pan Van Iersel.